imod skulle et højt renteniveau her være den naturlige bremse på investeringsaktiviteten og bidrage til den bedst mulige faktorallokering. Sådan som kreditforholdene og renteniveauets indflydelse på de økonomiske dispositioner har udviklet sig herhjemme, kan der dog fremføres væsentlige argumenter til fordel for en rentesænkningspolitik. Som det anføres i nationalbankens årsberetning, »er de grupper, der står som låntagere på kreditmarkedet, ikke ligestillet med hensyn til at kunne betale en høj rente. Såvel boligbyggeri som kommunerne og visse hjemmemarkedsindustrier har forholdsvis let ved at få dækning for høje renteudgifter, medens landbruget, eksportindustrien og de erhverv, der konkurrerer med import, ikke har de samme muligheder. Det må derfor være vigtigt at fastholde den finanspolitiske linie, således at renten atter kan komme ned på et lavere niveau«. Eller sagt med andre ord, så er rentens indflydelse på faktorallokeringen undermineret, men kan muligvis genoprettes ved skabelsen af et lavere renteniveau. Første skridt i en sådan politik må dog være en fjernelse af de eksisterende rationeringsaftaler, og i øvrigt må der være tale om en politik på noget længere sigt, hvor der samtidig må ske en afviklng af de forskellige rentesubsidieringsordninger. Direkte i modstrid med en sådan genskabelse af pengepolitikkens betydning og effektivitet må det dog være, når man samtidig tilsigter, at erhvervslivet i højere grad skal kunne importere kapital fra udlandet.

En sådan omlægning af den økonomiske politiks byrder fra pengepolitikken til finanspolitikken må dog ske med en vis langsommelighed og smidighed, da man ikke umiddelbart kan forvente, at de produktionsfaktorer, der lediggøres ved en strammere finanspolitik, vil finde anvendelse i en større investeringsaktivitet, ligesom også investeringernes følsomhed over for en lempeligere pengepolitik er behæftet med betydelige modifikationer. Og hvis den samlede økonomiske aktivitet ikke påvirkes ved denne forskydning af vægten fra pengepolitikken til finanspolitikken, ydes der ikke herved noget umiddelbart bidrag til bedring af betalingsbalancen, ligesom de kilder til stigninger i omkostningsniveauet, der ligger i et efterspørgselspres, ikke vil blive fjernet. Men erhvervslivets rentebyrde vil som nævnt blive formindsket.

N. C. N.
16. 5. 1968

POLITISK KRONIK

UDLANDET

Januar 1968

1. – Præsident Lyndon B. Johnson giver i et budskab til nationen meddelelse om sit program til formindskelse af betalingsbalanceunderskuddet og stabilisering af dollaren. Programmet omfatter indskrænkning af de direkte amerikanske investeringer i udlandet, nedskæring af omkostningerne ved stationering af amerikanske tropper i udlandet og af udgifterne til turistrejser. Præsident Johnson erklærer, at han vil anmode kongressen om skatteforhøjelser og industrien om tilbageholdenhed med pris- og lønforhøjelser. I pressekonferencer gør udenrigsminister Dean Rusk, finansminister Henry Fowler og andre repræsentanter for regeringen og Federal Reserve Bankerne det klart, at forsvaret for dollaren ikke vil blive gennemført med protektionistiske midler. Samme dag sender præsidenten viceudenrigsminister Nicholas Katzenbach til Europa og statssekretær Eugene Rostow til Asien og Australien for at orientere regeringerne om planerne. – 17. bekræfter Johnson i sit budskab om nationens stilling, at USA ikke vil forhøje guldprisen, og bebuder forslag, hvorefter gulddækningspligten ophæves.

4. – Den italienske regering erklærer, at Italien vil fastholde sit veto mod alle forhandlinger om Østrigs associering med EEC, indtil det griber til alvorlige forholdsregler mod terroristerne, der fra Østrig opererer i Sydtyrol.

Den ægyptiske regering meddeler, at sejlrenden vil blive ryddet for de skibe, der siden krigen i Mellemøsten i juni 1967 har ligget indespærret i Suezkanalen, så snart de tekniske undersøgelser er afsluttet. – 27. begynder rømningsarbejderne i kanalens sydlige afsnit, hvor alle de indespærrede skibe undtagen ét befinder sig. – 28. Fra Jerusalem meldes, at Israel om nødvendigt med magt vil modsætte sig ægyptisk teknisk inspektion af kanalen nord for Timseth uden forudgående aftale med Israel, idet Israel frygter, at Ægypten efter at have ryddet hele Suezkanalen vil åbne den for alle skibe undtagen Israels. – 30. kommer det til tank- og artillerikampe over kanalen, da ægyptiske skibe gør forsøg på at sejle ind i kanalens nordlige del. Derefter indstilles de påbegyndte rømningsarbejder, og det ægyptiske udenrigsministerium beskylder Israel for med magt at ville forhindre, at de indespærrede skibe slipper fri.

Den brasilianske cruzeiro devalueres med 18,5 pct.

5. – Det slovakiske kommunistpartis førstesekretær Alexander Dubcek vælges til førstesekretær for det czekoslovakiske kommunistparti i stedet for præsident Antonin Novotny, der har haft posten siden 1953. Samtidig vælger centralkomiteen 4 nye medlemmer af partipræsidiet.

9. – Det australske liberale partis parlamentsgruppe vælger minister for uddannelse og videnskab, senator John G. Gorton til leder og dermed premierminister efter afdøde premierminister Harold Holt (se 17/12 1967). Hans modkandidater er udenrigsminister Paul Hasluck, arbejdsminister Leslie Bury og immigrationsminister B. M. Snedden. Afgørelsen falder i anden valgomgang mellem Gorton og Hasluck. – 10. Gorton aflægger ed som premierminister.

10. – Theophilus Ebenhaezer Dönges, der i marts 1967 valgtes til Sydafrikas præsident, men på grund af sygdom aldrig kom til at fungere, afgår ved døden, 69 år gammel.

15.–16. – Ved valget af valgmænd til præsidentvalget i Finland 15/2 sikres Urho Kekkonens genvalg for en ny 6 års periode, idet valgforbundet for Kekkonens genvalg, der består af de 4 regeringspartier (socialdemokratiet, centerpartiet, folkedemokraterne og det socialdemokratiske forbund) får 183 valgmænd, hvortil kommer det liberale folkepartis 9 og 9 af det svenske folkepartis 15, i alt 201 af tilsammen 300. Landsbygdpartiet, hvis præsidentkandidat er partiets formand og eneste repræsentant i rigsdagen, Veikko Vennamo, får overraskende stor tilslutning, nemlig over 11 pct. af de afgivne stemmer mod 1 pct. ved det seneste rigsdagsvalg, og 33 valgmænd. Det nationale samlingsparti, hvis kandidat ved præsidentvalget er bankdirektør Matti Virkkunen, Kansallis-Osaki-Pankki, får også langt flere stemmer end ved rigsdagsvalget og 59 valgmænd, hvortil kommer 6 fra det svenske folkeparti og 1 partiløs, i alt 66 valgmænd. Af regeringspartierne har socialdemokratiet stærk tilbagegang i stemmer i sammenligning med rigsdagsvalget. – 31. I det socialdemokratiske partiråd drøftes bl. a. årsagerne til partiets tilbagegang, og der hæver sig røster for, at partiets formand, Rafael Paasio, ikke samtidig bør være statsminister.

16. – Premierminister Harold Wilson forelægger regeringens spareprogram (se 18/11 1967) i underhuset. Besparelserne beløber sig til 300 mill. pund i finansåret 1968–69 og 416 mill. pund i 1969–70 og rammer især forsvaret. Ved udgangen af 1971 skal alle britiske styrker være trukket tilbage fra Singapore, Malaysia og den persiske golf. Uden for Europa vil der til den tid kun være britiske tropper i Hongkong og Fijiøerne. Lord Longford, der er Lord Privy Seal og leder af overhuset, demissionerer, fordi der som led i spareplanerne indgår en udsættelse af forhøjelsen af skolealderen fra 1971 til 1973. Han efterfølges af minister uden portefølje Lord Shackleton. – 17. indleder finansminister Jenkins en 2 dages debat i underhuset. Ved afslutningen af debatten godkendes spareprogrammet med 304 stemmer mod 8. Sammen med de konservative undlader 25 medlemmer af arbejderpartiet at stemme. De bliver senere udelukket fra deltagelse i arbejderpartiets parlamentsgruppes møder i en måned.

18. – Den østrigske forbundskansler Josef Klaus foretager en vidtgående rekonstruktion af regeringen. Vicekansler og handelsminister Fritz Bock, udenrigsminister Lujo Toncic-Sorinj, finansminister Wolfgang Schmitz og indenrigsminister Franz Hetzenauer træder tilbage; folkepartiets generalsekretær Hermann Withalm bliver vicekansler, Østrigs delegerede ved FN Kurt Waldheim udenrigsminister, lederen af folkepartiets industrisektion Otto Mitterer handelsminister, professor Stephan Koren finansminister og Franz Scronics indenrigsminister. Baggrunden for rekonstruktionen er voksende misfornøjelse inden og uden for regeringspartiet med regeringens resultater, specielt vedrørende forhandlingerne med EEC, Sydtyrolspørgsmålet og den finansielle situation.

19. – Præsident Lyndon B. Johnson udnævner Carl M. Clifford til forsvarsminister efter Robert S. McNamara (se 29/11 1967). 30/1 bekræftes udnævnelsen af senatet.

21. – I Jerusalem dannes Israels Arbejderparti ved sammenslutning af Mapai, Ahdut Avoda og Rafi. Forinden har Rafi, dannet 1965 på grund af fhv. ministerpræsident Ben Gurions uenighed med ministerpræsident Levi Eshkol, trods Ben Gurions modstand på en kongres 13/12 1967 med 523 stemmer mod 364 vedtaget sammenslutningen med de to andre arbejderpartier. Et andet fremtrædende medlem af

Rafi, forsvarsminister Dayan, går derimod ind for sammenslutningen. De tre partier, der tilsammen råder over 59 af parlamentets 120 medlemmer, er alle i forvejen repræsenteret i Eshkols regering.

23. – Nordkoreanske patruljebåde opbringer opklaringsskibet Pueblo tilhørende den amerikanske flåde og tvinger det til at løbe ind i havnen i Wonsan. Ifølge Pyongyang radio har Pueblo, der betegnes som et bevæbnet spionageskib, krænket nordkoreansk territorialfarvand og begået fjendlige handlinger. Fra amerikansk side afvises den nordkoreanske beskyldning, og det hævdes, at opbringningen skete i internationalt farvand uden for 12 miles grænsen. Det meddeles, at USA søger Sovjetunionens hjælp til at få Pueblo frigivet. – 24. Udenrigsminister Dean Rusk betegner opbringningen som en krigerisk handling. En amerikansk repræsentant i våbenstilstandskommissionen i Panmunjon kræver øjeblikkelig udlevering af Pueblo. Kravet afvises af Nordkorea. – 25. Præsident Johnson beordrer indkaldelse af 14.600 reservister i luftvåben og flåde. USA kræver FNs sikkerhedsråd indkaldt. – 26. Præsident Johnson meddeler, at der i Sydkorea er truffet visse sikkerhedsforanstaltninger. – 27. Den nordkoreanske regering erklærer, at den ikke vil anerkende eventuelle beslutninger af sikkerhedsrådet i dette spørgsmål.

28. – På en ekstraordinær kongres udtaler det franske socialistiske parti sig for sammenslutning af de af Føderationen af det demokratiske og socialistiske venstre omfattede partier i et enkelt parti.

29. – En amerikansk militær talsmand i Saigon meddeler, at den påtænkte våbenhvile i anledning af det buddhistiske nytår er opgivet for de nordlige provinser af Sydvietnam på grund af stærke koncentrationer af nordvietnamesiske og Vietcong-enheder i nærheden af støttepunktet Khe Sanh. Natten til 30/1 begynder Vietcong en offensiv mod alle større byer i Sydvietnam og mod talrige amerikanske støttepunkter. Bl. a. trænger Vietcong-enheder ind i hovedstaden Saigon, hvor det ligesom i talrige andre byer kommer til forbitrede gadekampe. Det amerikanske luftvåben retter i de følgende dage talrige angreb mod bydele besat af Vietcong. I flere timer holder Vietcong dele af den amerikanske ambassade i Saigon besat. – 31. proklameres undtagelsestilstand i Sydvietnam.

30. – På det frie demokratiske partis kongres i Freiburg vælges Walter Scheel uden modkandidat til formand for partiet efter Erich Mende med 216 af 248 mulige stemmer.

31. – Ved forhandlinger i Belgrad er der opnået enighed mellem Den tyske Forbundsrepublik og Jugoslavien om genoprettelse af diplomatiske forbindelser mellem de to lande. Forbindelserne blev afbrudt af forbundsrepublikken i 1957, efter at Jugoslavien havde anerkendt den østtyske regering. Af officielle udtalelser i Bonn fremgår det, at Vesttyskland stadig vil fastholde Hallsteindoktrinen over for ikke-kommunistiske lande og altså betragter det som en uvenlig handling, hvis et land med ambassadør i Bonn opretter diplomatiske forbindelser med Østtyskland.

Den franske marine rømmer flådebasen Mers-el-Kebir og overgiver den til de algeriske militære myndigheder.

Øen Nauru i Stillehavet, opdaget 1798, annekteret af Tyskland 1888, overtaget af Australien 1914 og efter krigen 1914–18 folkeforbundsmandat, siden 1947 administreret for FN af Australien, Storbritannien og New Zealand, bliver uafhængig republik under høvdingen Hammer de Roburt. Øens største rigdomskilde er fosfatlejer, opdaget 1900, formentlig udtømt om 25–30 år.

Februar 1968

1. – De voldsomme kampe i Sydvietnam (se 29/1) fortsætter. I de flg. dage lykkes det i vidt omfang de allierede skridt for skridt og under store tab på begge sider at bringe de af Vietcong besatte dele af Saigon og andre angrebne byer under kontrol. Kampens tyngdepunkt er byen Hué i det nordlige Sydvietnam, hvor Vietcong holder citadellet besat. – 8. Nordvietnams udenrigsminister Nguyen Duy Trinh udtaler over for det franske telegrambureau APF, at forhandlinger kan begynde, så snart USA virkelig uden betingelser har standset bombeangrebene og alle andre krigshandlinger mod Nordvietnam. – 13. Det meddeles, at USA vil sende yderligere 10.500 mand kamptropper til Vietnam efter anmodning af general Westmoreland, den amerikanske øverstbefalende i Vietnam. – 18. Kampene i Sydvietnam når med en ny angrebsbølge fra Vietcong et nyt højdepunkt siden offensivens begyndelse 30/1. 47 byer, deriblandt Saigon, samt talrige flyvepladser og militære installationer bliver angrebet. – 23. lykkes det for de amerikanske tropper at generobre citadellet i Hué. – 24. Amerikanske fly bomber for første gang siden krigens begyndelse Hanois havn.

Den tidligere amerikanske vicepræsident Richard Nixon erklærer, at han ønsker opstilling som republikansk præsidentkandidat ved det forestående valg. – 24. meddeler guvernør Nelson Rockefeller, New York, at han er villig til at modtage republikansk nominering som præsidentkandidat.

Den afgående amerikanske forsvarsminister Robert S. McNamara udtaler, at Sovjetunionen i løbet af 12 måneder har mere end fordoblet antallet af interkontinentale ballistiske missiler, fra 340 i oktober 1966 til 720 i oktober 1967. Heroverfor står USA's 1054 interkontinentale ballistiske missiler. Til trods herfor erklærer McNamara, at USA's nukleare overlegenhed over for USSR stadig er mere end 4 til 1.

2. – USA forhandler i Panmunjon direkte med Nordkorea om frigivelse af Pueblo (se 23/1). – 6. Den sydkoreanske regering protesterer mod den amerikanske regerings eftergivende holdning over for truslen om invasion fra Nordkorea og henviser til, at Sydkorea muligvis vil gribe til ensidige forholdsregler for at kunne forsvare sig. Den sydkoreanske nationalforsamling vedtager en resolution, i hvilken regeringen opfordres til at arbejde for en revision af forsvarspagten med USA for bedre at kunne imødegå militære provokationer fra Nordkorea. I de flg. dage fortsætter de amerikansk-nordkoreanske forhandlinger i Panmunjon. – 11. ankommer den amerikanske regerings særlige udsending Cyrus Vance til Seoul. Ved afslutningen af besøget 15/2 meddeles, at der er opnået enighed om inden for forsvarspagtens rammer ufortøvet at træffe afgørelse om modforholdsregler i tilfælde af, at Nordkorea fortsætter sine aggressive handlinger.

5. – Libanons regering under Rashid Karami, der tiltrådte i december 1966, træder tilbage. Præsident Helou opfordrer Abdullah Yafi, der 6 gange tidligere har været regeringschef, til at danne midlertidig regering, hvis vigtigste opgave skal være at gennemføre almindelige valg i marts. – 8. Abdullah Yafi danner ny regering med sig selv som finans- og forsvarsminister og Fouad Boutros som udenrigsminister og minister for turisme og information. I regeringen er som sædvanligt i Libanon alle de religiøse retninger i landet repræsenteret.

7. – Den belgiske koalitionsregering (kristelig sociale plus liberale) under Paul Vanden Boeynants (se 20/3 1966) indgiver sin afskedsbegæring på grund af uenighed i regeringen og inden for det kristelig sociale parti, det største af koalitionspartierne. 4 af de kristelig sociale ministre har tilsluttet sig flamlændernes krav om flyt-

ning af de franskprogede fakulteter ved universitetet i Louvain til den vallonske (fransktalende) del af landet. – 20. Senator Paul-Willem Segers, der på kong Baudouins opfordring har forsøgt at danne regering, giver op. – 21. Kongen anmoder den fungerende ministerpræsident Vanden Boeynants om at tage de nødvendige skridt til afholdelse af valg.

11. – General Alfredo Stroessner, der har haft magten i Paraguay siden militærkuppet i 1954, genvælges til præsident for en ny 5 års periode som kandidat for det nationalrepublikanske parti (coloradopartiet) med over 460.000 stemmer, derefter får dr. Gustavo Gonzalez, det (konservative) radikalliberale parti, knap 140.000 stemmer. Det liberale partis kandidat er dr. Carlos Levi Rufinelli, og Febresistas (til venstre for centrum) opstiller Carlos Caballero Gatti. De kristelige demokrater opfordrer til at stemme blankt. Ved de samtidige valg til deputeretkammer og senat opnår coloradopartiet over halvdelen af stemmerne og får dermed i henhold til forfatningen ret til 2/3 af pladserne. Deputeretkammerets sammensætning efter valget: 40 colorados, 16 radikalliberale, 3 liberale, 1 Febreristas. Senatet: 20 colorados, 9 radikalliberale og 1 liberal.

15. – Urho Kekkonen genvælges som Finlands præsident for en ny 6 års periode. Afstemningen er i nøje overensstemmelse med resultatet af valgmandsvalget (se 15.–16/1), idet Kekkonen får 201 stemmer, Matti Virkkunen 66 og Veikko Vennamo 33 stemmer. – 22. Statsminister Rafael Paasio meddeler det socialdemokratiske partistyre, at han ikke ønsker at danne ny regering (efter hvert præsidentvalg træder regeringen formelt tilbage). Partistyret udser derefter tidligere partisekretær, landshøvding Kaarlo Pitsinki som kandidat til statsministerposten, men rigsdagsgruppen foreslår flhv. statsminister K.-A. Fagerholm, og partistyrelsen opgiver Pitsinkis kandidatur til fordel for Fagerholm. – 24. Fagerholm erklærer, at han ikke ønsker at vende tilbage til aktiv politik. – 27. udpeger rigsdagsgruppe og partistyrelse enstemmigt dr. Mauno Koivisto, siden 1/1 chefdirektør for Finlands Bank (se 12/10 1967), til statsministerposten, og Koivisto accepterer.

19. – En international voldgiftsret afgør grænsestriden mellem Indien og Pakistan om Rann of Kutch (se 4/5 1965), der ved afgørelsen deles med ca. 9/10 til Indien og 1/10 til Pakistan.

Jacobus Johannes Fouché vælges til Sydafrikas præsident (se 10/1).

22. – Til minde om 20 års dagen for den kommunistiske magtovertagelse i Czekoslovakiet holdes et møde i det czekoslovakiske kommunistpartis centralkomité i nærværelse af partiledere fra Bulgarien, DDR, Polen, Rumænien, USSR og Ungarn. Førstesekretær Alexander Dubcek (se 5/1) udtaler, at fremtidig vil krænkelse af borgerrettighederne ikke blive tolereret. På det kulturpolitiske område vil alt blive fjernet, der hindrer den kunstneriske og videnskabelige skaben, og alt som fører til spændinger mellem partiet og de intellektuelle. I talens udenrigspolitiske del fremhæves Czekoslovakiets forbundethed med Sovjetunionen.

24. – Det franske kommunistparti (P. C. F.) og Føderationen af det demokratiske og socialistiske venstre (F. G. D. S.) offentliggør en fælles programerklæring. Føderationens leder, François Mitterand, udtaler, at det er en politisk overenskomst, medens kommunisternes leder, Waldeck Rochat, kalder det et fælles minimumsprogram.

24. – Australiens nye premierminister John G. Gorton (se 9/1), der har opgivet sin plads i senatet, vælges til medlem af repræsentanternes hus i afdøde premierminister Holt's valgkreds Higgins i Victoria med overvældende flertal. – 26. rekonstruerer Gorton ministeriet. Hans egen portefølje som minister for uddannelse og vi-

denskab overtages af J. M. Fraser, der får sæde i kabinettet ligesom Ian Sinclair (landpartiet), der flyttes fra socialministeriet til skibsfart- og transportministeriet og tillige bliver viceminister for handel og industri. John McEwen, landpartiet, fortsætter som vicepremierminister, og der sker i øvrigt ingen ændringer på de vigtigste kabinetsposter.

25. – I Cypern genvælges præsident Makarios for en 5 års periode med overvældende flertal. Hans eneste modkandidat, dr. Takis Evdokas, der er tilhænger af enosis (union med Grækenland), får knap 4 pct. af stemmerne. 15/2 har de tyrkiske cyprioter genvalgt dr. Paul Kütchük som vicepræsident uden modkandidat (ifølge forfatningen af 1960 vælger de græske cyprioter præsidenten og de tyrkiske cyprioter vicepræsidenten).

Præsident Leopold Sedar Senghor, Senegal, genvælges for en 5 års periode.

27. – Herskerne i 9 sheikdømmer ved den persiske golf – Qatar, Barein og de 7 små sheikdømmer ved Oman golfen – meddeler, at det er deres hensigt at sammenslutte deres områder i en føderation. Baggrunden er Storbritanniens beslutning om tilbagetrækning af de britiske tropper »øst for Suez«.

29. – En ny lov, Commonwealth Immigration Act, begrænser indvandringen til Storbritannien af farvede med britisk pas til 1500 om året. Loven tager i første række sigte på asiater i Kenya.

Marts 1968

11. – Præsident Saragat underskriver et dekret, hvorefter det italienske deputeretkammer og senat opløses, og der udskrives valg til 19/5.

12. – Efter 2 ugers forhandlinger med de nuværende regeringspartier om et nyt regeringsprogram meddeler Mauno Koivisto (se 15/2) præsident Kekkonen, at forhandlingerne har stødt på vanskeligheder på grund af centerpartiets holdning. Kekkonen opfordrer Koivisto til at fortsætte forsøgene på at danne en regering på bred basis, idet han dog også anmoder ham om at undersøge mulighederne for en regering på smallere basis. – 22. Efter langvarige og vanskelige forhandlinger, bl. a. om fordelingen af ministerposterne, danner Koivisto ny regering, hvori foruden de 4 hidtidige regeringspartier (socialdemokratiet, centerpartiet, folkedemokraterne og det socialdemokratiske forbund) også det svenske folkeparti er repræsenteret. De 5 partier har tilsammen 165 af rigsdagens 200 medlemmer. Ligesom i Rafael Paasios regering besætter socialdemokratiet 6 ministerposter, centerpartiet 5, folkedemokraterne 3 og det socialdemokratiske forbund 1, desuden får det svenske folkeparti en mand i regeringen, der således udvides fra 15 til 16 ministre, hvilket kræver lovændring. 6 af ministrene i Koivistos regering havde – foruden Koivisto selv indtil 1/1 – sæde i Paasios regering og på de samme poster, nemlig udenrigsminister Ahti Karjalainen (cp), justitsminister Aarre Simonen (soc. dem. forb.), indenrigsminister Antero Väyrynen (soc. dem.), forsvarsminister Sulo Suorttanen (cp), finansminister Eino Raunio (soc. dem.) og vicefinansminister Ele Alenius (f. dem.). Herudover bliver Johannes Virolainen (cp) vicestats- og undervisningsminister, Martti Miettunen (cp) landbrugsminister, Paavo Aitio (f. dem.) kommunikationsminister, Viljo Virtanen (soc. dem.) arbejdsminister, Grels Teir (sv. folkep.) handelminister, Väinö Leskinen (soc. dem.) industriminster, Anna-Liisa Tiekso (f. dem.) socialminister, og J. F. Partanen (cp) vicesocialminister). Desuden

knyttes Jussi Linnamo (soc. dem.) til statsministeriets kancelli som minister uden portefølje.

12. – Mauritius med ca. 3/4 mill. indbyggere bliver efter 158 år under britisk herredømme uafhængig stat inden for Commonwealth (se 7/8 1967). Uafhængighedsfestlighederne boykottes af øens socialdemokratiske parti under Gaeton Duval, der havde ønsket en eller anden form for forbindelse med Storbritannien. Premierminister Sir Seewoosagur Ramgoolam udtaler, at Mauritius vil søge optagelse i FN og OAU (organisationen for Afrikas enhed). Et udbrud af raceuroligheder med blodige sammenstød mellem muhammedanere og kreoler førte 21/1 til proklamering af undtagelsestilstand i hovedstaden Port Louis og for hele øen dagen efter. Ved udgangen af januar var det med hjælp fra britiske tropper lykkedes at genoprette ro og orden. Et nyt udbrud af raceuroligheder fører til indførelse af udgangsforbud i Port Louis i dagene 16.–18/3.

13. – Ved primærvalgene i New Hampshire får senator Eugene McCarthy, modstander af præsident Johnsons Vietnampolitik, som kandidat til præsidentvalget 42 pct. af de demokratiske stemmer mod præsident Johnsons 49. Richard Nixon (se 1/2) får 79 pct. af de republikanske stemmer og guvernør Nelson Rockefeller 11 pct. – 17. Senator Robert Kennedy, der dagen i forvejen har meldt sig som deltager i kampen om at blive demokratisk præsidentkandidat, giver udtryk for alvorlige reservationer med hensyn til at støtte præsident Johnson, hvis han genopstilles til præsidentvalget, med mindre han ændrer sin »katastrofale« politik i Vietnam.

15. – Udenrigsminister George Brown træder tilbage og efterfølges af første statssekretær Michael Stewart, der var udenrigsminister, indtil han i juli 1966 afløstes af Brown. Han begrunder sin tilbagetræden med alvorlig uoverensstemmelse med premierminister Wilson om regeringens ledelse. Særlig beklager han sig over, at han ikke var blevet rådspurgt i anledning af guldkrisen (se 16.–17/3). Det meddeles, at premierministeren agter at foretage en sammenlægning af udenrigsministeriet og ministeriet for Commonwealth-anliggender.

Grækenlands ministerpræsident siden kong Konstantins flugt i december 1967 George Papadopoulos meddeler, at folkeafstemningen om den nye forfatning vil finde sted 1/9. Forinden vil der blive fri debat om forfatningsudkastet. Pressecensuren vil blive hævet, for så vidt angår meningstilkendegivelse om udkastet, og i lys af den offentlige debat og direkte skriftlige henvendelser til en regeringskommission vil regeringen derefter udarbejde det endelige forfatningsudkast »inden for revolutionens ånd«. Efter forfatningsudkastet vil Grækenland blive et »kronet, liberalt demokrati«. Papadopoulos udtaler, at der ingen forbindelse er mellem folkeafstemningen og kongens tilbagevenden; kongen vil vende tilbage, når det efter rådslagning med regeringen anses for gavnligt for nationen. Lederne af de to største partier, George Papandreou, centrumsunionen, og Panayotis Kanellopoulos, den nationalradikale union, erklærer, at de ikke vil deltage i forfatningsdebatten, fordi betingelserne for en ærlig folkeafstemning ikke er til stede. Forfatningsudkastet offentliggøres 16/3.

16.–17. – Efter en ny voldsom spekulation i en forhøjelse af den amerikanske guldpris (35 dollars pr. ounce) samles centralbankdirektørerne i Belgien, Vesttyskland, Italien, Holland, Schweiz, Storbritannien og USA – dvs. guldpuljelandene med undtagelse af Frankrig – samt repræsentanter for Den internationale Valutafond og Den internationale Betalingsbank i Washington. 17/3 udsendes en erklæring, hvorefter der er enighed om, at den nuværende guldpris fremdeles skal gælde i transaktioner mellem centralbankerne, men at centralbankerne i guldpuljen ikke længere vil sælge guld til private eller købe

guld i det frie marked, og at de ikke mere vil sælge guld til centralbanker for at erstatte guld solgt til private. Der bliver altså to guldpriser: den officielle og prisen på det private marked, der bestemmes af udbud og efterspørgsel. USA og Storbritannien har lovet at foretage indgreb for at genoprette ligevægten på betalingsbalancen. – 18. Præsident Johnson underskriver en lov, der afskaffer gulddækningen (25 pct.) for seddelomløbet.

18. – På det vesttyske socialdemokratiske partis kongres i Nürnberg definerer udenrigsminister Willy Brandt regeringens politik som »anerkendelse af, det vil sige respekt for, Oder-Neisselinien indtil afslutningen af en fredstraktat«. – 27. Forbundskansler Kiesinger udtaler i forbundsdagen, at han finder Brandts ordvalg uheldigt; Vesttyskland har ikke anerkendt Oder-Neissegrænsen med Polen, og en formel anerkendelse må afvente afslutningen af en fredstraktat, men dette skulle ikke forhindre en forsoning mellem Tyskland og Polen eller betyde, at der ikke kunne være nogen kontrakt mellem de to lande. – 28. Forbundsindenrigsminister Paul Lücke træder tilbage på spørgsmålet om en ændring af valgloven.

19. – Kronprins Harald af Norge forlover sig med frk. Sonja Haraldsen.

Cairodagbladet Al Ahram meddeler, at en række civile vil afløse militære ministre ved en rekonstruktion af præsident Nassers regering.

21. – Israel iværksætter en 12 timers straffeaktion mod de arabiske terroristers og saborørers uddannelseslejre og støttepunkter i Jordan.

22. – Czekoslovakiets præsident Antonin Novotny (se 5/1) trækker sig nødtvungent tilbage. – 31. Den 72-årige general Ludvik Svoboda, der kommanderede de czekoslovakiske styrker i Rusland under den anden verdenskrig og senere var forsvarsminister, vælges af nationalforsamlingen til præsident med 282 af 288 mulige stemmer.

28. – Udfaldet af 4 suppleringsvalg til underhuset er et nyt stort nederlag for arbejderpartiet (se 2/11 1967); 3 af kredsene, Acton, Dudley og Meridan, erobres af de konservative fra arbejderpartiet, og i den fjerde, Warwick and Leamington, forøger de konservative deres flertal stærkt.

31. – Præsident Johnson meddeler i en radio- og fjernsynstale til det amerikanske folk, at han i et nyt forsøg på at komme på talefod med Hanoiregeringen har givet ordre til at standse luftangreb på Nordvietnam undtagen i området nord for den demilitariserede zone (ved den 17. breddegrad), hvor den stadige opbygning af fjendtlige styrker direkte truer allierede fremskudte positioner. Hvis Nordvietnam besvarer den amerikanske militære tilbageholdenhed med en lignende nedtrapning af krigen, er der mulighed for et fuldstændigt bombestop, og USA er rede til straks at møde modparten hvor som helst for at drøfte de midler, der kan muliggøre en politisk løsning i Vietnam.

Præsident Johnson slutter sin tale med at meddele, at han ikke vil genopstilles som demokratisk kandidat til præsidentembedet; han vil ikke søge nominering ved partiets konvent i august og vil heller ikke tage mod en opfordring til at fortsætte endnu en periode som præsident. Hans begrundelse er, at han vil hæve præsidentembedet op over den partimæssige splittelse, som er i færd med at udvikle sig. Resten af sin præsidentperiode vil han udelukkende hellige sig den opgave at styrke folkets enhed og virke for fred i Vietnamkrigen.

Ved de belgiske valg (se 7/2) vinder de flamske og vallonske partier, der kun har sprogspørgsmålet på deres program, frem på bekostning af de 3 store partier, de kristelig-sociale, socialisterne og de liberale, der mister henholdsvis 8, 5 og 1 mandat. Det flamske Volksunie får 20

medlemmer i det nye deputeretkammer, og Rassemblement vallon, der er i valgforbund med Bruxelles' franskprogede parti, får 12 mandater, en gevinst på 9. De nationalistiske partier er tilhængere af den belgiske enhedsstats omdannelse til en føderation. Premierminister Paul Vanden Boeynants (kristelig-social), der er opstillet som nr. 1 på en blandet flamsk-fransksproget liste i Bruxelles, vinder en stor personlig sejr, idet denne liste får valgt 8 repræsentanter.

DANMARK

Januar 1968

4. – LO og Dansk Arbejdsgiverforening indleder forhandlingerne om en ny hovedaftale for arbejdsmarkedet. LO ønsker ændring af § 4, der handler om arbejdsgiverens ret til at lede og fordele arbejdet, til gengæld ønsker arbejdsgiverne ændring af § 5 med henblik på at holde ikke blot arbejdsledere, men også en række andre i funktionærlignende stillinger uden for LOs organisationer. Samtidig drøfter parterne orienterende spørgsmålet om fornyelse af forhandlingsreglerne, som er udløbet efter LOs opsigelse.

14. – Danske Bankers Fællesrepræsentation og Danmarks Sparekasseforening beslutter at opsige den gældende renteaftale med 3 måneders varsel. Men under hensyn til, at Nationalbanken 5/1 har påpeget, at renteaftalen har været et vigtigt led i landets pengepolitik, beslutter de to foreninger at nedsætte et udvalg, der snarest skal fremlægge udkast til en ny overenskomst (se 23/12 1967).

22. – Regeringen meddeler, at man fra den amerikanske regering har modtaget meddelelse om, at en amerikansk B-52 bombemaskine om aftenen den 21. under nødlanding er styrtet ned på isen i North Star bugten ca. 11 km sydvest for Thuleforsvarsområdet. Maskinen medførte atomvåben, der ikke var armeret, og der er derfor ingen fare for eksplosion, og det anses for overordentlig usandsynligt, at der er fare for radioaktiv stråling i forbindelse med ulykken. Meddelelsen udsendes kl. 17,20, men blev modtaget i udenrigsministeriet ved 3-tiden, og statsminister J. O. Krag og udenrigsminister Tabor blev underrettet ved 7-tiden af udenrigsministeriets direktør, dr. jur. Paul Fischer. Regeringens rådgiver i nedrustningsspørgsmål, fhv. minister K. Helveg Petersen, betegner det som urimeligt, at befolkningen ikke straks blev underrettet. Såvel statsministeren som udenrigsministeren udtaler, at der ikke findes atomvåben inden for dansk område, heller ikke i Grønland, og at den amerikanske regering er bekendt med Danmarks atompolitik, men nævner den mulighed, at amerikanske fly med atomvåben søger landingsmuligheder i Grønland i en nødssituation.

23. – Ved folketingsvalget mister arbejderpartierne det spinkle flertal, som de opnåede ved valget 22/11 1966. Det radikale Venstre mere end fordobler antallet af mandater, og også Det konservative Folkeparti har fremgang og bliver folketingets næststørste parti. For Socialdemokratiet er valget et nyt alvorligt nederlag, og Socialistisk Folkeparti og det derfra udskilte venstresocialistiske parti får tilsammen færre mandater end Socialistisk Folkeparti ved det foregående valg. Venstre går lidt tilbage, og Liberalt Centrum opnår ikke tilstrækkeligt mange stemmer til at blive repræsenteret i det nye folketing. Stemme-

procenten er i gennemsnit for hele landet 89,3 mod 88,6 i 1966. Kun ved valget i 1943 under den tyske besættelse er der konstateret en højere stemmeprocent, nemlig 89,5.

På Færøerne bliver Folkeflokken det største parti med 34,4 (1966: 33,6) pct. af de afgivne stemmer mod 32,4 (36,5) pct. for Socialdemokratiet. Sambandspartiet opnår 16,1 (19,9) pct. og Framburdsflokken, der ikke opstillede i 1966, 7,1 pct. af stemmerne. Færøernes folketingsmænd er herefter tidligere lagmand Hakun Djurhuus, Folkeflokken, og nuværende lagmand Peter Mohr Dam (s).

I Grønlands 2. opstillingskreds (Sydgrønland) genvælges Nikolaj Rosing. I 1. opstillingskreds (Nordgrønland), hvor valget finder sted 29/2, genvælges Knud Hertling.

Af det nye folketings 179 medlemmer var 36 ikke medlemmer af det foregående folketing, og heraf havde 25 ikke tidligere haft sæde i tinget. De 36 medlemmer fordeler sig således på partierne: s. 7, k. f. 6, v. 7, r. v. 14, s. f. 1, folkeflokken 1. Samtlige opstillede ministre genvælges med undtagelse af familieminister Camma Larsen-Ledet. I stedet for fhv. statsminister Erik Eriksen, der ikke ønskede genopstilling, og folketingsformand, fhv. minister Jul. Bomholt, begge Ribe amt, vælges henholdsvis formanden for Dansk Kvindesamfund, Nathalie Lind og fhv. udenrigsminister Per Hækkerup. Niels Andersen, der var medlem af folketinget i 1957–60, valgt af retsforbundet og politisk ordfører for retsforbundets folketingsgruppe under trekantregeringen, bliver på ny medlem, indvalgt af Venstre i Aalborg amt.

Ligesom det gamle folketing tæller det nye 19 kvindelige medlemmer. De fordeler sig som følger på partierne: s. 3 (6), k. f. 6 (6), v. 3 (1), r. v. 5 (3), s. f. 1 (1), v. s. 1 (2).

Udenrigsministeriets direktør udtaler om grunden til, at offentligheden ikke straks fik besked om det amerikanske bombefly styrt ved Thule, at alle oplysningerne fra USA var fortrolige, og at amerika-

	pct. af stemmerne			Antal mandater		
	22/9 1964	22/11 1966	23/1 1968	22/9 1964	22/11 1966	23/1 1968
Socialdemokratiet	41.9	38.2	34.2	76	69	62
Socialistisk folkep.	5.8	10.9	6.1	10	20[1])	11
Venstresocialisterne	–	–	2.0	–	–	4
Kommunistiske parti	1.2	0.8	1.0	–	–	–
	48.9	49.9	43.3	86	89	77
Konservative folkep.	20.1	18.7	20.4	36	34	37
Venstre	20.8	19.3	18.6	38	35	34
Radikale venstre	5.3	7.3	15.0	10	13	27
	46.2	45.3	54.0	84	82	98
Liberalt centrum	–	2.5	1.3	–	4	–
De uafhængige	2.5	1.6	0.5	5	–	–
Retsforbundet	1.3	0.7	0.7	–	–	–
Fredspolitisk folkep.	0.3	–	–	–	–	–
Dansk samling	0.4	–	–	–	–	–
Slesvigske parti	0.4	–	0.2	–	–	–
	100.0	100.0	100.0	175	175	175

[1]) 6 medlemmer af Socialistisk Folkepartis folketingsgruppe sluttede sig til det i december 1967 stiftede parti Venstresocialisterne.

nerne derfor måtte tage initiativ til offentliggørelse. Direktøren oplysere videre, at et eksperthold af danske videnskabsmænd rejser til ulykkesstedet for at undersøge, hvorvidt der er fare for spredning af radioaktiv stråling.

24. – Statsminister J. O. Krag indgiver regeringens afskedsbegæring til kongen, der anmoder regeringen om at fungere videre, indtil en ny regering er dannet.

25. – Kongen modtager partilederne. Socialdemokratiet tilråder en bred flertalsregering ledet af Socialdemokratiet, og de peger på Socialdemokratiet som forhandlingsleder. K. f. og v. tilråder dannelsen af en liberal flertalsregering, og de radikale giver udtryk for, at de ønsker en regering, der kan formidle et samarbejde i folketinget. S. f. ønsker en regering baseret på soc. dem. og peger på J. O. Krag som forhandlingsleder. Den fordoblede radikale folketingsgruppe vælger Karl Skytte til gruppeformand og parlamentarisk leder.

26. – Under en ny modtagelse af partilederne hos kongen peger k. f., v. og r. v. på Det radikale Venstres politiske ordfører Hilmar Baunsgaard som forhandlingsleder ved dannelsen af en ny regering, og kongen anmoder derefter Baunsgaard om at undersøge mulighederne for den bredest mulige regering. Under de forhandlinger, som han derefter fører med grupperne, foreslår J. O. Krag en regering af s. og r. v., men dette afvises. S. stiller som betingelse for overhovedet at gå med i en regering af de 4 gamle partier og i øvrigt en hvilken som helst anden regering, at s. får ledelsen. K. f. og v. er ikke interesseret i en socialdemokratisk ledet regering og heller ikke i en regering med socialdemokratisk deltagelse. R. v. giver udtryk for interesse for en regering af de 4 gamle partier, men udtaler sig på samme måde som v. og k. f. hvad angår ledelsen. S. f. tilstræber en regering af s., r. v. og s. f. ledet af s.

27. – I et fællesmøde med alle partidelegationer drager Hilmar Baunsgaard den konklusion af sine sonderinger, at den nærmest foreliggende mulighed er en liberal flertalsregering af k. f., v. og r. v.

Aksel Larsen træder tilbage som formand for Socialistisk Folkepartis folketingsgruppe, men fortsætter som partiets politiske ordfører og som medlem af gruppens bestyrelse. Til ny formand vælger gruppen på forslag af Aksel Larsen enstemmigt den hidtidige næstformand Morten Lange.

29. – De mere officielle forhandlinger mellem de 3 partier om en regering af k. f., v. og r. v. begynder under Hilmar Baunsgaards ledelse.

30. – Hilmar Baunsgaard orienterer kongen om forhandlingerne om en ny regering, hvorefter forhandlingerne fortsætter.

31. – Hilmar Baunsgaard meddeler, at k. f., v. og r. v. er enige om at danne regering sammen og oplyser, at den nye regerings program vil blive offentliggjort 6/2, når folketinget træder sammen.

Februar 1968

2. – Kongen udnævner ny regering med Hilmar Baunsgaard (r. v.) som statsminister, bestående af 5 r. v., 6 v. og 6 k. f., i alt 17 ministre mod 19 i regeringen J. O. Krag, idet ministeriet for familiens anliggender nedlægges, og fiskeriministeriet og Grønlandsministeriet henlægges under samme minister. Poul Hartling (v.) bliver udenrigsminister, Poul Møller (k. f.) finansminister, A. C. Normann (r. v.) fiskeriminister og minister for Grønland, K. Helveg Petersen (r. v.) minister for kulturelle anliggender og minister for teknisk samarbejde med udviklingslandene samt

nedrustningsspørgsmål, Poul Sørensen (k. f.) indenrigsminister, K. Thestrup (k. f.) justitsminister, Erik Ninn-Hansen (k. f.) forsvarsminister, Peter Larsen (v.) landbrugsminister, Knud Thomsen (k. f.) handelsminister, Ove Guldberg (v.) minister for offentlige arbejder, Aage Hastrup (k. f.) boligminister, Nathalie Lind (v.), socialminister, rektor Helge Larsen (r. v.) undervisningsminister, økonomisk-statistisk konsulent i undervisningsministeriet Lauge Dahlgaard (r. v.) arbejdsminister, professor, dr. oecon P. Nyboe Andersen (v.) økonomiminister og minister for nordiske anliggender samt europæiske markedsanliggender og højskoleforstander Arne Fog Pedersen (v.) kirkeminister. De 4 sidstnævnte er ikke medlemmer af folketinget, undervisningsminister Helge Larsen var dog medlem af tinget i 8 år indtil valget i 1964. Hilmar Baunsgaard, A. C. Normann, K. Helveg Petersen og Poul Sørensen har tidligere været ministre.

3. – Prinsesse Benedikte vies i Fredensborg til prins Richard til Seym-Wittgenstein-Berleburg (se 6/7 1967).

5. – Den radikale gruppeformand Karl Skytte modtager et tilbud fra de 3 regeringspartier om at blive folketingets formand. Han fortsætter som gruppeformand, men må nedlægge hvervet som formand for statens jordlovsudvalg.

Den konservative folketingsgruppe vælger H. C. Toft til formand i stedet for indenrigsminister Poul Sørensen, Asger Jensen til næstformand og E. Haunstrup Clemmensen til politisk ordfører i stedet for finansminister Poul Møller. H. C. Toft udpeges også til statsrevisor i stedet for finansminister Poul Møller. Venstres gruppe har valgt Henry Christensen til formand i stedet for udenrigsminister Poul Hartling. Henry Christensen fortsætter som Venstres politiske ordfører. Fhv. statsminister J. O. Krag bliver formand for den socialdemokratiske gruppe, fhv. undervisningsminister K. B. Andersen næstformand, og fhv. udenrigsminister Per Hækkerup fortsætter som politisk ordfører.

6. – Det nyvalgte folketing træder sammen og vælger under aldersformanden Aksel Larsens ledelse efter indstilling af en valggruppe af k. f., v. og r. v. Det radikale Venstres gruppeformand Karl Skytte til midlertidig formand.

Statsminister Hilmar Baunsgaard fremsætter derefter regeringens tiltrædelseserklæring, idet han indledningsvis udtaler, at regeringen, skønt den bygger på det største flertal for en regering gennem mange år, ikke agter at være sig selv nok. Efter et udenrigspolitisk afsnit, hvori det bl. a. hedder, at Danmarks udenrigspolitik bygger på medlemskab af NATO i overensstemmelse med den gældende traktat, herunder dennes opsigelsesbestemmelse, udtaler statsministeren, at regeringen på det økonomiske område overtager en arv, der nødvendiggør omgående og effektiv indgriben. Der vil blive gennemført en finansiel stramning både gennem en begrænsning af statens udgifter og ved at tilføre staten øgede indtægter. Der vil blive iværksat en gennemgang af statsbudgettet med henblik på at beskære stigningen i de civile og militære udgifter med i alt ca. 600 mill. kr., heraf 125–150 mill. kr. på forsvaret. Regeringen vil optage drøftelser med arbejdsmarkedets parter, med funktionær- og tjenestemandsorganisationerne og med erhvervslivets organisationer om foranstaltninger, der kan dæmpe stigningen i omkostninger, avancer og priser. Et positivt resultat af disse drøftelser vil mærkbart kunne formindske omfanget af den nødvendige statsfinansielle stramning. I øvrigt bebudes en forbedring af afskrivningsreglerne, opmuntring af den private opsparing og optagelse af forhandlinger med landbrugets repræsentanter om erstatning for det tab, der har ramt det som følge af den engelske devaluering. Om skattepolitikken hedder det, at kildeskatten bør sættes i kraft 1/1 1969, men endelig stillingtagen kan ikke ske, før regeringen har haft mulighed for at vurdere de forarbejder, der er foretaget. Samtidig med kildeskattens indførelse vil regeringen foreslå overgang til en enhedsskala, hvor-

ved sambeskatningen ophæves, og i denne sammenhæng vil man søge en ordning af beskatningen for medhjælpende hustruer. Spørgsmålet om genindførelse af fradragsretten for kommunale skatter vil blive optaget til fornyet overvejelse.

7. – Efter at folketingsmandaterne er godkendt, konstituerer tinget sig med Karl Skytte (r. v.) som formand, Kaj Andresen (s.), Hanne Budtz (k. f.), Simon From (v.) og Morten Lange (s. f.) som henholdsvis 1., 2., 3. og 4. næstformand.

Finansminister Poul Møller fremsætter forslag til finanslov for 1968–69 og forslag til udskrivningslov for 1968–69 i den skikkelse, hvori de blev fremsat før valget, men bebuder ændringsforslag. Også forslaget om ændring af lov om særlig indkomstskat m. v. genfremsættes, men her er den skærpende bestemmelse vedrørende opgørelsen af fortjeneste ved afhændelse af fast ejendom (se 13/10 1967) udeladt. Indtil udgangen af februar er der af regeringen fremsat 52 lovforslag, hvoraf de fleste var fremsat af den foregående regering inden valget, men ikke færdigbehandlede.

Ømann (s. f.) fremsætter forslg om ændring af lov om tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger (1. behandling 15/2), og Morten Lange (s. f.) genfremsætter det i folketingsåret 1966–67 fremsatte forslag om ændring af lov om foranstaltninger i anledning af svangerskab m. v. (se 7/2 1967), der kommer til 1. behandling 5/3. Endvidere fremsætter Gert Petersen (s. f.) forslag til folketingsbeslutning om anerkendelse af Polens vestgrænse og skridt til normalisering af forholdet mellem Danmark og Den tyske demokratiske Republik (DDR). (1. behandling 28/2).

8. – Folketinget foretager 1. behandling af finanslovforslaget for 1968–69, der former sig som en debat om regeringens tiltrædelseserklæring 6/2. Per Hækkerup (s.) ønsker besked om, hvorvidt der findes en aftale mellem de 3 regeringspartier, idet tiltrædelseserklæringen ikke forekommer ham tilstrækkeligt udtømmende. Statsminister Hilmar Baunsgaard svarer, at regeringspartierne ikke har indgået en hemmelig aftale, og at der ikke er tale om en blokdannelse vendt mod s.; regeringen vil ikke være sig selv nok. I øvrigt drejer forhandlingerne sig for en stor del om Danmarks atompolitik, aktualiseret ved nedstyrtningen af den amerikanske bombemaskine ved Thule (se 22/1). Udenrigsminister Poul Hartling afgiver en erklæring, hvorefter nedstyrtningen skete under et forsøg på nødlanding. Landing i Thule var ikke planlagt, der befinder sig ikke kernevåben i Grønland, og Grønland overflyves ikke af maskiner, der medfører kernevåben. Men uanset at der rent faktisk ikke findes kernevåben i Grønland, agter regeringen at optage drøftelser med USA for at få sikkerhed for, at dette forhold fastholdes i fremtiden. Aksel Larsen (s. f.) foreslår en dagsorden, hvori regeringen opfordres til at tage skridt til afvikling af USA's baser i Grønland, og Kai Moltke (v. s.) stiller forslag om, at tinget skal opfordre regeringen til at opsige aftalen med USA om tilladelse til at have baser i Grønland. Ingen af disse forslag kommer til afstemning, idet regeringen og regeringspartierne tilslutter sig et dagsordensforslag af Per Hækkerup, der vedtages med 156 stemmer; 3 v. s. undlader at stemme. I den vedtagne dagsorden hedder det, at folketinget går ud fra, at regeringen ved at søge fremskaffet absolutte garantier for, at der ikke oplagres kernevåben i Grønland, og for, at det grønlandske luftrum holdes som atomvåbenfri zone, vil sikre, at den danske atompolitik opretholdes i alle dele af riget og dansk suverænitet respekteres.

Grünbaum (s.) fremsætter forslag om ændring af lov om særlig indkomstskat m. v. Forslaget indeholder den i finansminister Poul Møllers forslag (se 7/2) udeladte bestemmelse om en skærpelse af beskatningen af fortjeneste ved afhændelse af fast ejendom (1. behandling 27/2).

11. – Socialdemokratiets tillidsmænd fra hele landet drøfter valgnederlaget og dets årsager samt den fremtidige politik. Iflg.

Aktuelt fremføres der kritik af Socialdemokratiets politiske linie og i nogen grad også af partiledelsen. I sin analyse af årsagerne til valgnederlaget erklærer fhv. statsminister J. O. Krag, at nederlaget ikke skyldtes resultaterne af samarbejdet med s. f., men derimod den atmosfære, det var lykkedes at skabe om dette samarbejde. Som en anden årsag nævner han, at Socialdemokratiet havde været regeringsparti i 14–15 år, ofte i mindretalsregering, så der til stadighed har måttet indgås kompromisser.

14. – Handelsminister Knud Thomsen fremsætter forslag om ændring i lov om Danmarks Erhvervsfond. Ændringen går ud på, at beløbsrammen for eksportkreditrådets garantier og kautioner forhøjes fra 4 til 5 milliarder kr.

Finansminister Poul Møller fremsætter forslag om fornyelse for 10 år af et statspræmieobligationslån på 100 mill. kr., der udløber 20/6. Finansministeren fremsætter endvidere forslag til lov om forhøjelse af stempelafgift. Forslaget viderefører den fordobling af afgiften, som første gang gennemførtes med virkning for 1965–66, i 1968–69.

Arne Larsen (s. f.) fremsætter forslag om ændring i lov om leje vedrørende lejernes ret til bytning af lejlighed (1. behandling 7/3).

14. – Reguleringspristallet for januar stiger til 127 mod 123 for juli 1967 og 120 for januar 1967 og udløser 2 portioner dyrtidstillæg til arbejdere og tjenestemænd fra henholdsvis 1/3 og 1/4. Den samlede forøgelse af udbetalinger af lønninger og pensioner anslås til 1,8 milliarder kr.

Det forlyder, at et væsentligt led i regeringens planer om indkomstpolitikken er en sænkning af fødevarepriserne ved en suspension af hjemmemarkedsordningen for derved at hindre, at reguleringspristallet for juli atter skal udløse 2 dyrtidsportioner. Landbruget skal holdes skadesløs på anden måde, og midlerne hertil skal efter forlydende skaffes ved en forhøjelse af momsen fra 10 til 11 pct.

15. – Som indledning til de bebudede drøftelser med arbejdsmarkedets parter m. fl. (se 6/2) giver statsminister Hilmar Baunsgaard en række organisationsformænd en orientering om den vanskelige økonomiske situation og skitserer de foranstaltninger, som regeringen finder egnede til at løse problemerne. Regeringen vil sætte ind på at dæmpe stigningen i priser og omkostninger og begrænse det offentlige og det private forbrug samt føre en erhvervsvenlig politik med sigte på at stimulere erhvervslivets investeringer og udnytte mulighederne for en stigende eksport og hermed skabe størst mulig produktion og beskæftigelse. Statsministeren nævner de af handelsministeren samme dag i folketinget fremsatte lovforslag (se nedenfor), og at regeringen vil optage spørgsmålet om hjemmemarkedspriserne for landbrugsvarer til drøftelse med landbrugets organisationer. Regeringen vil endvidere stille forslag om en statsfinansiel stramning på 1.000 mill. kr., nemlig besparelser på ca. 600 mill. kr. og forhøjelse af skatter og afgifter til et beløb af ca. 400 mill. kr. Statsministeren opfordrer endelig arbejdsmarkedets hovedorganisationer til at optage forhandlinger med hinanden med det formål at medvirke til stabiliseringspolitikken og beder om svar i løbet af 14 dage. I tilfælde af et negativt resultat af appellen til organisationerne vil regeringen ikke tøve med at fremsætte forslag om yderligere skatteforhøjelser.

I folketingets møde om eftermiddagen gør statsministeren først rede for sine udtalelser på mødet med organisationerne, og derefter fremsætter handelsminister Knud Thomsen forslag til lov om vejledende priser og om prisstop for tjenesteydelser som et supplement til det i november 1967 gennemførte midlertidige avancestop. Tidspunktet for avancestoplovens udløb foreslås samtidig ændret fra 1/7 til 1/11 1968, da også den førstnævnte lov skal udløbe. Begge lovforslagene færdigbehandles samme dag og vedtages enstemmigt ved 3. behandling.

Kirkeminister Arne Fog Pedersen frem-

sætter forslag til lov om anmeldelse af fødsler og dødsfald, forslag om ændring af menighedsrådsloven (bemyndigelse for ministeren til i visse tilfælde at undlade opslag af præsteembeder »snarest muligt«, begrundet i hensynet til den omlægning af pastoraterne, kirkeministeriet søger gennemført, og i hensynet til den truende præstemangel) samt forslag om ændring af lov om kirkers brug, sognebåndsløsning m. m. (om adgang for værnspræsterne til at benytte kirkerne).

16. – Regeringen har opgjort landbrugets nettotab ved den engelske og danske devaluering i november 1967 til 177 mill. kr. på årsbasis. En erstatning af denne størrelse skal tilfalde landbruget til udgangen af juni 1969, da de nugældende støtteordninger for landbruget udløber.

Folketinget vedtager enstemmigt forslag om ændringer af lov om nedslag i skatteansættelsen for folkepensionister m. fl. (se 13/10 1967) og forslag om ændring af lov om særlig indkomstskat m. v. (se 7/2).

Nationalbanken godkender en ny renteaftale mellem banker og sparekasser (se 14/1). De nye maksimumssatser er: indlån på anfordring 4 3/4 pct., på 3 måneders opsigelse 6 1/4 pct., på 6 måneders opsigelse 7 1/4 pct. For indskud på indekskonti, kapitalpensions- og selvpensioneringskonti ydes fortsat en overrente på 1/2 pct., og for indlån på mindst 12 måneders opsigelse kan ydes en sparepræmie på 3/4 pct. Nationalbanken har forbeholdt sig at gøre anmodning om kreditydelse til pengeinstitutter, der ikke overholder renteaftalen, til genstand for individuel prøvelse.

17. – Nordisk Råds 16. session åbnes i Oslo af præsidenten, Eino Sirén, Finland. Til ny præsident vælges Svenn Stray, Norge, til vicepræsidenter J. O. Krag, Danmark, Eino Sirén, Finland, Sigurdur Bjarnason, Island, og Leif Cassel, Sverige. Et hovedemne under generaldebatten er de europæiske markedsproblemer med udgangspunkt bl. a. i den situation, der er opstået ved Benelux-landenes memorandum af 15/1 om bestræbelserne for at hindre EFTA og EEC i at glide længere bort fra hinanden og ved de tysk-franske samtaler i dagene umiddelbart forinden. Et andet hovedemne er Øresundsproblemerne, spørgsmålet om en fast forbindelse mellem Amager over Saltholm til Skåne og om en storlufthavn på Saltholm. Statsminister Hilmar Baunsgaard bebuder drøftelser under sessionen med regeringsrepræsentanter for de andre nordiske lande om et møde på regeringschefplan inden EFTA-mødet i maj.

18. – Under den fortsatte generaldebat i NR uddyber økonomi- og markedsminister Nyboe Andersen statsminister Baunsgaards udtalelser 17/2. Han konstaterer, at man ikke fra dansk side på nuværende tidspunkt kan gå ind for en nordisk særaktion over for EEC, men ønsker, at de 3 måneder inden ministermødet i EFTA udnyttes til et nyt forsøg på at bringe det interne nordiske samarbejde i bevægelse, idet han betoner, at en ny politisk beslutning må være af en sådan rækkevidde, at hvert enkelt land kan få varetaget en eller flere væsentlige interesser.

19. – På baggrund af det røre, der er opstået i vesttyske politiske kredse efter folketingsdiskussionen om Oder-Neisse grænsen og Østtyskland i forbindelse med statsministerens tiltrædelseserklæring 6/2, har den danske ambassadør i Bonn videregivet en meddelelse til det vesttyske udenrigsministerium, hvori det præciseres, at den danske regerings Tysklandspolitik er uændret.

Landbrugets præsident, folketingsmand Anders Andersen (v.) udtaler til R. B., at det principielt er imod Venstres markedspolitik at skabe lavpriser for fødevarer, og at det også er imod landbrugets ønske at få statsstøtte. Landbrugsminister Peter Larsen udtaler, at regeringen ikke har taget stilling til, hvilke dele af hjemmemarkedsordningen der evt. skal erstattes af en form for statsstøtte.

20. – Finansminister Poul Møller har tilstillet finansudvalget en foreløbig oversigt

over, hvorledes besparelser på i alt 601,1 mill. kr. på finanslovforslaget for 1968–69 tænkes gennemført. En fuldstændig specifikation vil fremkomme som ændringsforslag til finanslovsforslaget. Af de 601,1 mill. kr. falder 437,9 mill. kr. på driftsudgifter, 132,1 mill. kr. på anlægsudgifter og 31,1 mill. kr. på udlånskontoen. På boligministeriets budget skal spares 268 mill. kr., heraf 262 millioner på boligfondens udvidelse, på trafikministeriets budget 51,2 mill. kr., heraf 23,8 mill. kr. på baneanlæg i og omkring København, og på forsvarsministeriets budget 125 mill. kr., hvoraf 52 mill. kr. på anlægsudgifter.

22. – Nordisk Råds 16. session slutter, efter at der er vedtaget i alt 38 rekommandationer til regeringerne. Velrørende det økonomiske samarbejde opfordrer NR regeringerne til i nær kontakt med regeringerne i andre EFTA-lande at udnytte de muligheder, der kan bidrage til en bred løsning af spørgsmålet, til på ny at overveje mulighederne for et nordisk initiativ med sigte på at udbygge EFTA-samarbejdet og til at inddrage et bredere udsnit af de nordiske landes indbyrdes økonomiske forbindelser i overvejelserne med sigte på, at en udvidelse af samarbejdet kan tilgodese væsentlige økonomiske interesser i hvert af de nordiske lande. Om Øresundsproblemet henstiller en rekommandation til regeringerne i Danmark og Sverige, at den videre behandling af de foreliggende forslag om anlæg af en storlufthavn på Saltholm og bygning af en tilsluttende fast forbindelse mellem Danmark og Sverige drives parallelt og fremskyndes mest muligt med henblik på, at der snarest kan træffes principbeslutninger vedrørende disse anlæg i Danmarks folketing og Sveriges riksdag.

Finansminister Poul Møller meddeler, at regeringens skatteudvalg med beklagelse har måttet konstatere, at der på grund af tekniske vanskeligheder ikke er muligheder for at indføre kildeskatten 1/1 1969.

27. – Grønlandsminister A. C. Normann fremsætter forslag om ændring af lov for Grønland om indførselsafgifter m. m. (forhøjede afgifter til dækning af landskassens underskud).

Professor, cand. oecon. John Vibe-Pedersen er udpeget til medlem af det økonomiske råds formandskab i stedet for professor, dr. polit. Anders Ølgaard, der har bedt sig fritaget for at kunne påtage sig en opgave som rådgiver for den malaysiske regering.

28. – Udenrigsminister Poul Hartling oplyser i folketingets spørgetime i et svar til Niels Matthiasen (s.), at der ikke foreligger nogen beslutning om at ændre den danske regerings politik over for det græske militærstyre.

Ved kgl. resolution oprettes et ministerium for statens lønnings- og pensionsvæses, som overtages af boligminister Aage Hastrup. Til det nye ministerium er overført det under lønnings- og pensionsdepartementet hørende område, som hidtil har ligget under økonomiministeriet. Samtidig er fra økonomiministeriet overført en række sager, herunder administrationsrådet, til arbejdsministeriet.

Boligminister Hastrup fremsætter forslag om ændring af lov om boligsikring. Ændring er nødvendiggjort af de ændringer, der er gennemført i skattelovgivningen. Undervisningsminister Helge Larsen fremsætter forslag til lov om forskningsråd, der indeholder en væsentlig nyordning på forsknings- og fondsbevillingernes område.

29. – Finansminister Poul Møller fremsætter forslag om ændring af lov om sømandsskat (lettelse af skatten for søfolk i udenrigsfart p. gr. af devalueringen) samt forslag om optagelse af statslån i udlandet med en lånehjemmel på 500 mill. kr. Endvidere fremsætter minister for teknisk samarbejde med udviklingslandene K. Helveg Petersen forslag om ændring af lov om teknisk samarbejde med udviklingslandene (forhøjelse af grænsen for statslån til u-landene fra 500 til 800 moll. kr.). Endelig fremsætter Poul Dam (s. f.) forslag til folketingsbeslutning om foranstaltninger til sikring af borgernes frihed og fred (1. behandling 22/3).

Marts 1968

1. – Erhvervenes og arbejdsmarkedets organisationer afleverer deres svar til statsministeren (se 15/2). Det fremgår af svarene, at der ikke har kunnet opnås enighed mellem arbejdsgiverforeningen og LO om stabiliseringsforanstaltninger. Det oplyses, at arbejdsgiverne har peget på følgende muligheder: 1) bortfald af 1 dyrtidsportion pr. 1/3, evt. udskydelse af generelle forhøjelser af lønninger og akkorder fra 1/3, 2) udsættelse af tidspunktet for den aftalte arbejdstidsforkortelse på 1 1/2 time ugentlig fra juni, 3) uforandret forlængelse af de nuværende overenskomster med 1 år ud over 1/3 1969, dog således at dyrtidsreguleringen gøres halvautomatisk, 4) en aftale mellem hovedorganisationerne om fælles bestræbelser til modvirkning af lønglidning og aftale om samarbejde om bedre udnyttelse af arbejdstiden. Alle disse forslag er afvist af LO, der i sit svar siger, at statsministerens tanker har været holdt i så almindelige vendinger, at LO ikke ud fra disse kunne sammenkæde en klar økonomisk politik. Endvidere anlægger LO en ret optimistisk vurdering af den økonomiske udvikling i 1968. Arbejdsgiverforeningen meddeler, at den vil indskærpe sine medlemmer agtpågivenhed over for ikke-overenskomstbestemte lønforhøjelser.

Finansminister Poul Møller fremsætter i folketinget en redegørelse for grundene til, at regeringen har måttet udsætte gennemførelsen af kildeskatten til 1/1 1970. Dette vil betyde, at 1969 i stedet for 1968 bliver det »skattefrie« år, og at 1968-indkomster i stedet for 1967-indkomster kun bliver halvt beskattet.

Undervisningsminister Helge Larsen fremsætter forslag om udskydelse af revisionen af lov om ungdommens uddannelsesfond til folketingsåret 1968–69 og forslag om ændring af lov om Danmarks Lærerhøjskole (om placering af yderligere afdelinger i Esbjerg, Haderslev, Skive og Vordingborg).

I stedet for lagmand Peter Mohr Dam (s.), Færøerne, der har nedlagt sit mandat som medlem af folketinget, indtræder fhv. folketingsmand, sognepræst Johan Nielsen (s.), i folketinget.

3. – Fhv. statsminister J. O. Krag udtaler, at hvis forsvarsbesparelserne rummer noget, der strider mod forsvarsforliget, må Socialdemokratiet tage konsekvensen og betragte sig som frigjort fra forligets forpligtelser, men vil dog ikke modsætte sig besparelserne, der sker på regeringens ansvar.

Landbrugsrådets præsident, folketingsmand Anders Andersen (v.) oplyser, at landbrugets organisationer om kort tid vil anmode regeringen om forhandlinger for at få afklaret, hvad der er regeringens målsætning med hensyn til landbrugets fremtid.

4. – De 3 regeringspartier orienteres om regeringens økonomiske saneringsplan, der omfatter 15 punkter: 1) den allerede gennemførte skærpelse af pris- og avancekontrollen, 2) besparelser på statsbudgettet på 600 mill. kr., 3) udsættelse af forhøjelse af landbrugets hjemmemarkedspriser under forudsætning af, at der kan opnås enighed med landbrugsorganisationerne om tilskud til forbedring af landbrugets likviditet, 4) faste priser og tidsfrister i offentligt og offentligt støttet byggeri, 5) forhøjelse af merværdiafgiften fra 10 til 12,5 pct. fra 1/4, 6) forkortelse af løbetiden for tillægslån i fast ejendom til 30–45 til 15–20 år, 7) forhandling med Nationalbanken om diskontonedsættelse, 8) kapitalimport til erhvervslivets investeringer, 9) lempelse af obligationsrationeringen til fordel for byerhverv og landbrug samt socialt byggeri, 10) større kapitaltilførsel til Finansieringsinstituttet for Industri og Håndværk, 11) kapitaltilførsel til landbruget til forbedring af likviditeten, 12) lavere præmier for eksportkreditter, 13) forbedring af erhvervslivets afskrivningsregler, 14) afskaffelse af de resterende re-

striktioner på erhvervsbyggeriet, 15 indførelse af et »sparelotteri«. Dette sidste punkt møder modstand i partierne og erstattes med præmiering af privat opsparing.

Økonomiminister P. Nyboe Andersen i spidsen for regeringens økonomiudvalg forhandler med Nationalbankens direktion om mulighederne for nedsættelse af diskontoen. Økonomiministeren udtaler efter mødet, at regeringen har det principielle sigte at flytte vægten i den økonomiske politik fra penge- og kreditpolitikken over på finanspolitikken.

5. – Statsminister Hilmar Baunsgaard gør i folketinget rede for regeringens økonomiske saneringsplan, der ikke udelukkende er dikteret af den aktuelle situation, men udtryk for en linie, som regeringen også vil fastholde i de kommende år. Han slutter med at pege på de indkomstpolitiske problemer. De omkostningsstigninger, der kommer i 1968, er allerede for store ud fra hensynet til konkurrenceevnen og ligevægten i samhandelen med udlandet, og man bør allerede nu se i øjnene, at der med den automatiske pristalsregulering og næste forårs store opgør om pengeindkomsterne er faktorer nok, der kan sætte et nyt kapløb i gang mellem omkostninger og priser i 1969.

Finansminister Poul Møller fremsætter forslag om forhøjelse af merværdiafgiften fra 10 til 12,5 pct. fra 1/4. Forhøjelsen anslås at ville indbringe en merindtægt på omkring 1250 mill. kr. Heraf vil der på grund af afregningsreglerne i finansåret 1968–69 kun indgå ca. 1000 mill. kr., og da staten ved sine indkøb selv kommer til at betale en højere afgift, bliver det reelle merprovenu kun ca. 875 mill. kr. I forbindelse med forhøjelsen af merværdiafgiften fremsætter finansministeren tillige forslag til beregning af alm. omsætningsafgift af parfumer, toiletmidler m. v., forslag om ændring af lov om tobaksafgifter og forslag om ændring af lov om afgift af spiritus, vin og øl. Ved det sidste forslag nedsættes den særlige afgift af restaurationsomsætningen af stærke drikke med 2–3 pct., hvorved staten vil gå glip af et afgiftsbeløb på maksimalt 25–30 mill. kr. Af hensyn til den sociale balance fremsætter socialminister Nathalie Lind forslag til lov om midlertidigt tillæg til folke-, invalide- og enkepensionister samt om midlertidig forhøjelse af grænsen for hjælp til underhold, og finansministeren meddeler, at han har tilstillet det udvalg, der behandler forslaget til udskrivningslov for 1968–69, ændringsforslag om forhøjelse af børnetilskuddene. Efter fradrag af de sociale kompensationer vil indtægten af de fremsatte lovforslag andrage i alt ca. 725 mill. kr. i finansåret 1968–69.

Folketinget genvælger professor, dr. jur. Stephan Hurwitz til folketingets ombudsmand.

6. – Indenrigminister Poul Sørensen fremsætter forslag om ændring af lov om revision af den kommunale inddeling. Ændringen går ud på, at de politiske partiers og de kommunale organisationers repræsentater i kommunalreformkommissionen, der hidtil har været udpeget for 4 år ad gangen, for fremtiden skal kunne udskiftes af partierne og organisationerne. Endvidere får kun de udvalgsberettigede partier i folketinget adgang til at udpege medlemmer. Gennemførelsen af lovforslaget vil medføre, at venstresocialisten Erik Sigsgaard, der er udpeget af s. f., inden venstresocialisterne brød ud, må opgive sit medlemskab af kommissionen.

Folketinget behandler finansministerens redegørelse om kildeskattens ikrafttræden. Socialdemokratiets ordfører, fhv. finansminister Grünbaum finder det mystisk, at kildeskatten ikke skulle kunne sættes i kraft 1/1 1969 som planlagt af den forrige regering og antyder, at grunden til udsættelsen kunne være, at de 3 regeringspartier er uenige om, hvordan sambeskatningsspørgsmålet skal løses. Dette afvises af Haunstrup Clemmensen (k. f.) og Henry Christensen (v.) samt finansministeren, der tilføjer, at det aldrig kunne blive nogen politisk gevinst for regeringen at udsætte kildeskattens ikrafttræden.

Arbejdsminister Lauge Dahlgaard fremsætter forslag om almindelig revision af arbejderbeskyttelseslovene.

Finansudvalget får forelagt et dokument fra forsvarsstyrelsen om de besparelser, regeringen ønsker at foretage på forsvarsbudgettet. Forsvarsstyrelsen finder, at der ved de foreslåede besparelser på 125 mill. kr. i det store og hele undgås nedskæringer, der vil få beredskabsmæssige konsekvenser.

Landbrugsrådet, De samvirkende danske Landboforeninger og De samvirkende danske Husmandsforeninger anmoder statsminister Hilmar Baunsgaard om et møde med henblik på en drøftelse af regeringens fremtidige landbrugspolitik. Der peges i henvendelsen på, at den danske landbrugseksport i stadig stigende omfang trænges ud af fællesmarkedet, og at præsident de Gaulles nej til Englands ansøgning om optagelse på nuværende tidspunkt har udskudt muligheden for en bredere markedssamling. Hertil kommer, at den hjemlige debat om landbrugets fremtid og dets samfundsmæssige placering har skabt stor utryghed blandt erhvervets udøvere og ikke mindst blandt landbrugets unge.

7. – Handelsminister Knud Thomsen fremsætter forslag om ændring af lukkeloven (benzinservicestationerne) og genfremsætter uændret forslag til konkurrencelov og forslag om ændring i lov om indseende med priser.

Folketinget vedtager enstemmigt forslag til lov om fornyelse af et statspræmieobligationslån (se 14/2).

Ved 1. behandling af lovforslaget om forhøjelse af momsen og de ledsagende lovforslag vender J. O. Krag og Per Hækkerup sig på Socialdemokratiets vegne stærkt imod regeringens planer. Per Hækkerup spørger under debatten, om der findes et referat af de aftaler, der er indgået ved regeringsdannelsen. Statsminister Baunsgaard svarer, at han og finansminister Poul Møller på et vist tidspunkt af forhandlingerne i fællesskab udarbejdede et referat til den af forhandlerne, der over for hver gruppe skulle redegøre for, hvad der var talt om, men en skriftlig, bindende aftale har aldrig foreligget og foreligger heller ikke. Referatet blev taget, før forhandlingerne afsluttedes.

11. – Efter forhandlinger mellem Nationalbanken og kreditinstitutterne forhøjes de gældende obligationskvoter på tilsammen 7,3 milliarder kr. med 10 pct. fra 1/4, kvoten for lån til boligbyggeri med 7 pct. for lån til landbruget med 19 pct. og for lån til andre formål, fortrinsvis industribyggeri, med 13 pct. Samtidig er man, efter henstilling fra regeringen, blevet enig om at begrænse løbetiden for tillægslån, lån til omprioritering o. lign., til 10, højst 15 år, når der ikke er tale om lån til landbruget. Løbetiden for nye lån i sommerhuse begrænses også til 10–15 år.

13. – Finansminister Poul Møller fremsætter forslag til lov om ikrafttræden af lov om kildeskat og forslag om ændring af lov om kildeskat. Det første indeholder i forhold til det af den forrige regering 9/11 1967 fremsatte, men ikke gennemførte forslag om samme emne ændringer, der er en konsekvens af udsættelsen af kildeskattens ikrafttræden til 1/1 1970. Af væsentlige ændringer i selve kildeskatteloven skal nævnes, at selvangivelserne bibeholdes, at fradragsretten for kommunale skatter, der er afskaffet for 1968–69, genindføres, samt at det såkaldte standardfradrag bortfalder og erstattes af fradrag af de faktiske udgifter ved erhvervelsen af indtægten. Finansministeren fremsætter endvidere forslag til lov om forsøg med en ny toldbehandlingsprocedure.

Handelsminister Knud Thomsen fremsætter forslag til lov om forsyningsmæssige foranstaltninger, der skaber en stående bemyndigelse til hurtigt at foretage de regulerende indgreb, f. eks. rationering, som måtte blive nødvendige som følge af internationale forhold.

Fhv. undervisningsminister K. B. Andersen (s.) fremsætter forslag til folketingsbeslutning om udvidelse af undervisningspligten (1. behandling 29/3).

Indenrigsminister Poul Sørensen fremsætter forslag om ændring af lov om kommunal indkomstskat og forslag til lov om ikrafttræden af kommunal indkomstskat.

Justitsminister Thestrup fremsætter forslag om ændring af lov om inddrivelse af skatter og afgifter til det offentlige, hvorefter udpantning for afgifter, der opkræves af toldvæsenet, kan foretages af en af toldvæsenet bemyndiget person, og forslag om ændring af retsplejeloven (ændringer i retskredsinddelingen m. v.).

Trafikminister Guldberg fremsætter forslag til lov om visse hovedlandevejsstrækninger. Forslaget indeholder først og fremmest bemyndigelse til anlæg af en række hovedlandeveje, udbygget som motorveje.

Poul Dam (s. f.) fremsætter forslag til folketingsbeslutning om redegørelser for det løbende kommissionsarbejde (1. behandling 24/4).

14. – Statminister Baunsgaard fremsætter som fungerende udenrigsminister forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af de til den internationale kornordning 1967 knyttede konventioner om henholdsvis hvedehandel og fødevarehjælp samt forslag til lov om diplomatiske forbindelser, der er udarbejdet med henblik på at skabe forudsætning for Danmarks ratifikation af den i Wien 18/4 1961 undertegnede konvention om diplomatiske forbindelser.

Finansminister Poul Møller fremsætter forslag til lov om opsparingspræmiering. Herefter præmierer staten opsparing, der finder sted på særlige opsparingskonti i tiden 1/7 1968–30/6 1970. Den præmieberettigede opsparing kan i hvert af de 2 år højst udgøre 3000 kr. for hver person og kun foretages af personer, der er pålignet en indkomstskat til staten på højst 15.000 kr. for et helt år. For hvert opsparingsbeløb på 500 kr. yder statskassen en præmie på 100 kr. Finansministeren fremsætter endvidere forslag om ændring af lov om skattefri afskrivninger m. v. og forslag om ændring af lov om skattemæssig opgørelse af varelagre m. v.

Trafikminister Guldberg fremsætter forslag til statsbanelov.

Kai Moltke (vs.) fremsætter forslag om ændring af lov om ejerlejligheder og forslag til folketingsbeslutning angående sanering af kreditforholdene, og Kurt Brauer (s. f.) fremsætter forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af katastrofeværn og offentligt redningsvæsen. Endvidere fremsætter Kjær Rasmussen (vs.) forslag til folketingsbeslutning vedrørende skattebegunstigelse under uforskyldt arbejdsløshed m. v. (1. behandling henholdsvis 12/4, 19/4, 17/4 og 18/4).

15. – Undervisningsminister Helge Larsen fremsætter forslag til lov om universiteternes udbygning. Herefter bemyndiges undervisningsministeren til i tiden indtil 1/4 1976 til udbygningen af universiteterne i København, Odense og Århus at anvende i alt 1250 mill. kr., og det bestemmes, at der i folketingsåret 1968–69 skal fremsættes lovforslag om, hvor den fremtidige udbygning af Københavns universitet skal gennemføres.

Landbrugsminister Peter Larsen fremsætter forslag om ændring af lov om udlån til yngre landmænd.

Sigsgaard (vs.) fremsætter forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af valgretsalderen og myndighedsalderen, og Holger Hansen (v.) fremsætter som ordfører for folketingsmænd af de forskellige partier i de ramte egne forslag til lov om statslån til haglskaderamte frugtavlere, gartnere og landmænd (1. behandling henholdsvis 19/4 og 26/3).

Folketinget vedtager ved 3. behandling forslaget om forhøjelse af momsen og de dertil knyttede lovforslag (se 5/3). Hovedforslaget vedtages med 94 stemmer mod 65 (s., s. f. og vs.); Svend Haugaard (r. v.) undlader at stemme. Forslaget om nedsættelse af restaurationsafgiften for stærke drikke vedtages med 156 stemmer mod 4 (vs.), og forslaget om midlertidigt tillæg til folkepensionister m. fl. vedtages enstemmigt.

Økonomiminister Nyboe Andersen ud-

taler i anledning af køberpresset på det internationale guldmarked, at Danmark ikke vil bære ved til bålet og overflytte sine dollars til guld, men for at undgå, at USA indfører en handelspolitisk stramning for at forbedre betalingsbalancen, har regeringen besluttet at støtte det britiske forslag om at fremskynde toldnedskæringerne, der er aftalt ved Kennedyrundeforhandlingerne.

18. – Nationalbanken meddeler, at diskontoen med virkning fra 19/3 er nedsat fra 7,5 til 7 pct. Nedsættelsen begrundes med, at da finanspolitikken for det kommende finansår nu er blevet fastlagt, må det antages, at stabiliseringen af økonomien vil fortsætte, omend underskuddet på betalingsbalancen fortsat er for stort. Det siges videre, at ved stramningen af finanspolitikken er der skabt forudsætninger for bedre ligevægt på kreditmarkedet – ikke mindst på obligationsmarkedet – og hermed for et gradvis rentefald.

19. – Udenrigsminister Hartling fremsætter forslag til folketingsbeslutning om ratifikation af konvention om det ydre territorialfarvand og den tilstødende zone, konvention om det åbne hav og bevarelse af dets levende rigdomskilder samt valgfri protokol vedrørende tvungen bilæggelse af tvister, alle undertegnet på FNs konference om retsordenen på havene i Genève i 1958.

Forslaget om forhøjelse af stempelafgiften (se 14/2) vedtages ved 3. behandling med 143 stemmer; 3 vs. undlader at stemme.

Forsvarsminister Ninn-Hansen besvarer i folketinget en forespørgsel fra Socialdemokratiet om forsvarsbudgetterne for de kommende 3 finansår. Under debatten stilles to dagsordensforslag. S. f. foreslår, at folketinget skal opfordre partierne til at opsige forsvarsforliget og henstille til regeringen at forberede almindelig afrustning af Danmark. Dette forslag forkastes med 127 stemmer mod 14 (s. f. og vs.). Venstresocialisterne foreslår, at folketinget skal notere, at regeringen tilsigter størst mulig begrænsning af statens udgifter og give udtryk for ønske om voksende og varig nedskæring af de militære budgetter. For dette forslag stemmer 7 (vs. og 3 r. v.) medens 2 s. undlader at stemme; imod stemmer 130. Ordføreren for forslagsstillerne, fhv. forsvarsminister Victor Gram, erklærer, at hans parti ikke vil modsætte sig besparelser på 125 mill. kr. på forsvarsudgifterne. Forsvarsministeren oplyser, at besparelserne ikke berører de i forsvarsforliget opstillede styrkemål. Det bliver under debatten fastslået, at besparelserne kun har virkning for det kommende finansår, men at man fortsat vil søge gennemført besparelser ved rationalisering. Fhv. statsminister J. O. Krag udtaler, at hans parti fremtidig vil stå lige så frit over for forsvarsforliget som de radikale i den nærmest foregående tid, og rejser den tanke, at man bør overveje, om den danske forsvarsordning er forældet, og om man bør prøve at finde en nyordning, som bedre svarer til de aktuelle internationale forhold.

20. – Grønlandsminister A. C. Normann fremsætter forslag til lov om støtte til erhverv i Grønland og forslag til lov om statstilskud til socialforsorg m. v. i Grønland.

Landbrugets momsbetaling for halvåret fra momsens indførelse til 1/1 1968 forfalder, men regeringen har besluttet at udskyde udpantningsfristen til 20/8. Udskydelsen gælder også for gartneri, frugtavl og fiskeri, der ligesom landbruget har halvårsafregning. Restanterne må betale en rente af 1/4 pct. pr. måned.

I anledning af den tvivl, der er rejst fra socialdemokratisk side, meddeler finansminister Poul Møller finansudvalget, at det er fuldt lovligt at vente med udpantningen af momsen fra landbruget m. v., og at justitsministeren er enig heri.

I anledning af diskontonedsættelsen vedtager Danmarks Sparekasseforening og Danske Bankers Fællesrepræsentation flg. ændringer i renteoverenskomsten af 16/2: for indlån på anfordring eller på kortere

opsigelse end 1 måned bliver renten 4 1/4 pct. p. a., for indlån på mindst 3 måneders opsigelse 5 3/4 pct. og for indlån på mindst 6 måneders opsigelse 6 3/4 pct. Sparepræmien for særlige indlån på mindst 12 måneders opsigelse forhøjes midlertidigt fra 3/4 til 1 pct. Nationalbanken har taget ændringerne til efterretning.

22. – Folketinget færdigbehandler en række lovforslag. Udskrivningslovforslaget vedtages enstemmigt med 133 stemmer, idet 4 vs. undlader at stemme. Ved 2. behandling 20/3 af lovforslaget, der, hvad angår skatteskalaerne, er identisk med det, den foregående regering før valget fremsatte, har regeringen afvist ændringsforslag om lempelser af beskatningen fra s., s. f. og vs. Som kompensation for momsforhøjelsen forhøjes dog børnetilskuddene. Forslaget om ændring af lov om Danmarks Erhvervsfond (se 14/2) vedtages enstemmigt.

Folketinget behandler en forespørgsel af Kai Moltke (vs.) om den danske regerings stilling til de fra amerikansk side over for Sverige gennemførte diplomatiske aktioner i anledning af opholdstilladelse til amerikanske soldater, der har unddraget sig deltagelse i USAs Vietnamkrig og i anledning af de i Sverige gennemførte Vietnamtilkendegivelser. Statsminister Baunsgaard udtaler, at denne sag må være et anliggende mellem Sverige og USA, og at den danske regering ikke agter at tage stilling til det. Et dagsordensforslag af Kai Moltke, hvorefter tinget udtrykker sympati og respekt for den svenske regerings behandling af de pågældende amerikanske statsborgere såvel som for den kritik af USAs krigsførelse, som er fremført af undervisningsminister Palme efter samråd med statsminister Erlander og udenrigsminister Torsten Nilsson, samt erklærer sin solidaritet med den svenske regering forkastes med 139 stemmer mod 5 (4 vs. og 1 s. f.), medens 8 s. f. undlader at stemme.

25. – Statsminister Hilmar Baunsgaard udtaler, at landbruget i den likviditetskrise, hvori det uden egen skyld befinder sig, må tilføres kapital, så dets produktionsevne og valutaindtjening kan opretholdes i den vanskelige overgangstid.

26. – Udenrigsministeriet meddeler, at ambassadør Oldenburg, Peking, i dagene 18.–21. marts opholdt sig i Hanoi, hvor han bl. a. blev modtaget af udenrigsminister Nguyen Duy Trinh, med hvem han udvekslede synspunkter; konkrete muligheder for mægling mellem USA og Nordvietnam kom ikke på tale. På forespørgsel fra den nordvietnamesiske viceudenrigsminister udtalte ambassadøren, at man fra dansk side gerne ville udvikle forbindelserne videre på den hidtidige venskabelige og uformelle basis.

Folketinget færdigbehandler forslag om ændring af lov om boligsikring (se 28/2), der vedtages enstemmigt, idet 4 vs. undlader at stemme.

27. – Finansudvalget godkender købet af en eskadrille Drakenjagere i Sverige for 250 mill. da. kr. Gennem den option, der er aftalt, kan Danmark sikre sig yderligere en eskadrille til en særlig fordelagtig pris. S. f. går imod, og fhv. statsminister J. O. Krag understreger i et brev til statsminister Baunsgaard, at s. ikke på nuværende tidspunkt har kunnet give tilslutning til køb af mere end én eskadrille jetjagere. På den socialdemokratiske folketingsgruppes vegne efterlyser J. O. Krag oplysninger om regeringens planer vedrørende den fremtidige forsvarsordning. Det tilføjes, at s. mener, at en revision er nødvendig med henblik på en reduceret, men effektiv forsvarsordning.

28. – Finanslovforslaget for 1968–69 vedtages ved 3. behandling med 125 stemmer mod 4 (vs.). I den endelige skikkelse, efter at regeringens besparelser på i alt ca. 600 mill. kr. er vedtaget, balancerer drifts- og anlægsbudgettet med 25,5 milliarder kr., en stigning på 4,2 milliarder i forhold til 1967–68. Driftsoverskuddet er 1,5 milliarder og kasseoverskuddet 445 mill. kr.